

ANAΘEMA MAPANAΘA

Seu

EXERCITATIO ACADEMICA,

Adumbrans breviter

Anathematismos Judæorum,

Quam

D. T. O. M. F.

Benevolo indultu

Amplissime Facultatis Philosophice

In Regia Academia Aboensi,

Sub directione

VIRI CLARISSIMI

Dn. Mag. DAVIDIS LUNDI

Poëseos Professoris Ord. ac Præceptoris
devotâ mente colendi.

Publico ventilandam exercitio

proponit

JOACHIMUS FESTUNG/
Aboensis.

*In Auditorio maximo ad diem 22 Junij
Anni 1688.*

ABOÆ, Excusa à JOHANNE WINTER/
Regio Typographo.

Consultissimo ac Amplissimo

Dominus,

Dn. ERICO FALANDRO,

Regii Dicasterii, in magno Ducatu Finlandiae
AdseSSIori gravissimo, Patrono & Promo-
tori propensissimo, qvovis reveren-
tiæ cultu etatem colendo.

Spectatissimo atq[ue] Prudentissimo

Dn. BARTHOLDO Fæsting/

Urbis Aboensis Civi primario & Negotiatori
maxime conspicuo, Patri indulgentissi-
mo, filiali amore & observantia
perpetim honorando.

*Exercitium hoc Philologicum in debita
gratitudinis ac observantie testi-
monium, officiose offert*

JOACHIMUS Fæsting.

 Vod si rem ut ajunt acu non tan-
go, saltem non plane inepte ni-
valde fallor, exprimo, cum mea
quidem sententia, ingeniorum
cultum, agrorum cum processione & cura com-
pono. Ut enim bi secundum cœli positum, so-
li situm, ac loci naturam variam habent indo-
lem, ita illorum non unus est habitus, sed tan-
ta quanta, non dicam regionum & populorum
sed hominum varietas. In eo vero similitudo
prorsus magna, quod utraq; studio, cultura, at-
que diligentia excolantur, utraque ex adver-
so, negligentia, otio, aut intempestivo labore
concidant. Neutrū suis carere potest curato-
ribus si messis lata, seges copiosa, & fructu-
dulcis speranda sunt, & aliquando obtinenda
Iis potius opus est, qui ut agri vertuntur
pastinantur, occantur, & fœcundantur; inge-
nia excitent, instruant, acuant, ac firmis-
simō literarum ac virtutum præsidio communi-
ant. Tum enim utinovales suos cultores uber-
rimò ditant proventu, ingenia, suas anima-
jucundissima voluptate beabunt. Cernitis Am-
plissime Domine Adseffor & Parens optime
quorsum prölixahæc spæctet compositio. Scilicet us revocem vobis mihi que in memoriam
quam providi, prudentes, seduli ac pii fuer-

ris vite non tantum, sed & studiorum meorum curatores. Quippe qui salubribus vestris institutis, consiliis, ac paterna sumtuum correctione sufficienti, conatus meos juvistis benignè. Cum exercitorum qualiumcunq_z meorum, quæ præterlapsis his temporibus tractavem documentum quoddam publicè extare debeat, id vestris nominibus, ut sacrum faciam mea gratitudo efflagitat, & vester à me exigit favor, qui suo quodam jure studiorum neorum qualiumcunq_z fructum repetit. Exiuum quidem munus qua, externam faciem, sed cuius compensabit tenitatem ex desiderio vobis serviendi profectus zelus summus. Neg_z nim ut debiti mei, quò vobis obstringor digna exhibetur solutio, sed ut monumentum modo sit certum, debita mea erga vos observantia, quam cum nulla apud me obliterabit oblio, vestra respicite ac amplectimini perpetuā nevolentia. Mei haud immemor officii Deum er optimum Maximum súplex venerabor, ut os ab omni malo ac periculo salvos in annos estoreos usque, bona valitudine præditos convuet, & denique ex misericordia bac valle iudicium perpetuum, ministerio sacerorum suorum Angelorum deducat.

VIR^O-JUVEN^T

Natalium splendore, ingenio & eruditione ap-
primē commendabili,

Dn. JOACHIMO FESZINGH
Regiae Acad. Aboensis civi perindu-
strio, amico & commilito meo sin-
gulariter dilecto;

De materia hanc vulgari eruditè & publica
disputanti:

Ic properas FESZING sum-
mas Heliconis ad arces
Solertis monstrans ingenii spe-
cimen.

Unde probas studiis quod non vulgaria tractes.
Curas nam doctas experit hicce labor.

Sic decet à teneris claras coluisse Camænas,
Quæ facient claris ut numerere viris.
Hæc spes est patriæ, clarorum vota paren-
tum.

Huc tendunt, faveant prospera fata precor.
Ominor hinc fructus, nec sim malus augur,
opimos

Surgere mox cathedris Palladiisq; choris.

Operā licet subitariā, affectu tamen
benevolo felicem studiorum suc-
cessum gratulabar.

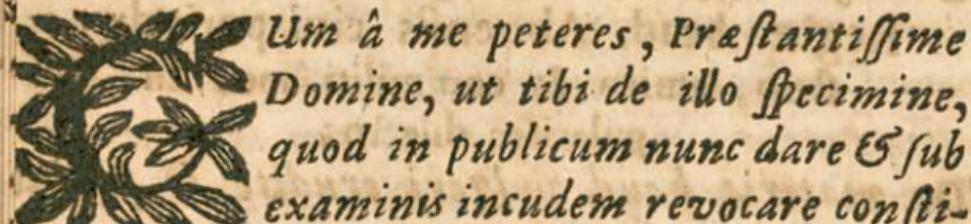
JACOB. FLACHSENIUS.

Ad Eximum Præstantissimumq;

JUVENEM,

Dn. JOACHIMUM FESTINGI

Amicum dilectissimum:

Um à me peteres, Præstantissime Domine, ut tibi de illo specimine, quod in publicum nunc dare & sub examinis incudem revocare consti-
tuisti gratularer, quamquam variis occupatio-
nibus captus, non potui tamen non promptè
petito Tuo annuere. Nam deprehendi Te, in
eo studiorum genere, operam aliquamdiu po-
tissimum posuisse, profectusq; tuos publice osten-
dere voluisse, quod non tantum quemlibet ve-
rum S. S. Theologie studiosum ornat, sed
etiam ei maximè est necessarium. Vix enim
potest quis sensum sacrarum literarum plenè
percipere, absque cognitione tum antiquita-
rum eò spectantium, tum ipsius linguae, quā
unt expressæ. Sicuti nec Demosthenes, nec
Cicero, possunt intelligi, nisi ab eo, qui lingua
reæ & latine promptè est gnarus. Itaque
Juvat integros accedere fontes atque
haurire;

Quippe ex iis clariores bibuntur aquæ,
nam ex rivulis inde fluentibus. Anti-
uitatum autem, quibus sacre literæ illustran-
tur,

bur, quanta sit & utilitas & jucunditas, nō
runt & deprehendunt īj, qui magis in illis sunt
versati, & usum earundem videre possunt:
alii, quorum propositum ipsos alij vita & studio-
rum generi adstrinxit, cum illa cernere ac ex-
periri non potuerint, conjecturā nihilominus
assequuntur, quam sit res, cum insigni vo-
luptate & utilitate conjuncta, antiquatum
talium cognitio. Quis enim, non prorsus
stupidus, non potest sensu ipso ac cogitatione
capere utilitatem jucunditatemque cognitio-
nis ipsius masorae sive sacrae criticae, genuine
item punctorum vocalium antiquitatis, Priscae
Mosis & Prophetarum Scripturæ, variarum
lectionum, Chaldaicarum parapbrasium, preci-
puorum commentariorum Rabinorum, Esdræ &
virorum Synagogæ magnæ, aliorumque tali-
um, quibus explicatio sacri codicis comparatur
& maximè absolvitur? Atqui cum Te, præter
assiduam lectionem bonorum librorum & in
primis sacricodicis, his quoque tam laudabili-
bus studiis affectum & deditum fuisse animad-
verterem, specimenq; aliquod publicum, Tuæ
in iis collocatæ opera ac diligentia exhibere velle,
gratulatione qualicunque mea, non debui Tibi
diu deesse. Hortor ut post bac etiam eadem
via pergas, & ope beneficioque talium admi-

niculorum in adḡta sacrarum literarum pene-
tres. Capies profecto hinc longè majorem fru-
etum, quam si Te barbarie Scholasticorum
commiseris. Quippe cum hi vana scientia &
borridis terminis obscuratā, bona ingenia im-
plere & distinere apti sunt; tum illa res Tibi
cognitu necessarias, pro earum dignitate tra-
ctant. Neque enim minus fere inter hos, recte
insipienti cognoscitur discrimen, quam est in-
ter sanos Philosophos, aut Ictos & Oratores.
Quemadmodum enim Philosophorum est & fe-
torum, illorum præcipue, qui jus universale
considerant, materiam cui operam insunt,
Philosophice, hoc est verē, accuratē & solide
tractare. Unde Jurispendentia ab Ulpiano
Icto, vera & non simulata Philosophia (qua-
bis fuit sophistarum veterum) vocatur. Oratores
autem pro utilitate quidem temporum, cum uo-
luptate audientium, de rebus ipsis dicunt &
dixerunt, non tamen semper pro earumdem
dignitate. Nam causæ, de qua dicturi sunt,
serviunt, & non tam de vero, quam ut aut
persuadeant, aut dissuadeant sunt solliciti.
Finis quippe ultimus oratoris est persuadere.
quod quemodo obtineat, parum curat. Un-
de & Philosophi, sententiis oratorum uti so-
lent, non tam ut inde adstruant fidem quam
ut iis,

ut iis qua dicere volunt, ab ipsorum dictis
aliquid ornamenti accedit. Ita viri illi do-
ctissimi Christiani in primis, qui in antiqui-
tibus sacris illustrandis fuerunt occupati, ad-
curatè ut plurimum agunt omnia, quæ sibi tra-
ctanda suscepunt, rebus intenti utilibus, &
scitu dignis, quas qui cum attentione legit, aut
evadit doctior, aut etiam ansam & occasio-
nem consequitur, adcuratius de iis perqui-
rendi. scholastici vero, non quidem tantum præ-
stant, quantum oratores, ut loquantur latine
& cum voluptate audientium, quo nomine o-
mnino laude digni essent; sed novum & lo-
quendi & scribendi genus sibi excogitarunt,
malentes barbarè quam latine sua disputare
placita, & ecclesie dogmata intricare magis
quam extricare, magisq; obscurare, quam elu-
cidare: At tamen in hoc cum oratoribus vi-
dentur convenire, quod non pro dignitatere-
rum, easdem considerant, quippe qui à prima
illa & originali puraque Theologia discesserunt,
ac dicunt incredibiliq; absurdissimaq;, quæ ex
suis absurdis dictionibus deducunt sequi, ut de il-
lis queritur JOHANNES GERSON, Tom 4. n. 18. atq;
ut verbo dicam, in hac maximè occupati, ut pro-
moveant regnum tenebrarum, parum solliciti,
quibus medius banc finem attingant. Sed ne
prolixior videatur meus de his heic institutus

sermo, eum mihi non tam nunc sit propositum
ostendere, quid scholastici recte aut secus di-
xerint vel scripserint, quam Tibi, Perximie
Domine Respondens, ob profectus in melio-
ribus literis factos progressus gratulari, ad
votum me consero, quo Tibi in studiis Tuis,
in posterum etiam felices progressus, ac in-
super firmam valitudinem longam vitam,
prosperos successus, & tandem ejusmodi occa-
sionem qua ea omnia in Reipublica ac po-
tissimum Ecclesiae, cui Te consecrasti, usum,
commodum ac incrementum impendere con-
vertere possis, animitus precor. Vale scrib.
Abœ 7. Junii 1688.

Tuus

MATH. SVEDERUS.

Εἰς τὴν τὸ Φιλοποίειας καὶ ἀκερβείας πολλῆς Διάτε-
βην, τὸ Τέλος, καλοκαρδίας καὶ σοφίας
ὑγιανότητος, Ανδρὸς Νεανίσκου,

Κυρ. ΙΟΑΧΙΜΟΥ ΓΑΣΤΡΟΓΕΩΣΙ
τῷ αὐθὶ τὴν Θεολογίαν καὶ Φιλοσοφίαν ἀκαρδίως
καὶ συνεχῶς ὅντος, Φίλομον καὶ ὄμορφον
εἶμεν καὶ πεσφίλον,

Σύγχαρησον.

Γερίμαται ναὶ ἱερῷ ὁρθῶς τε σοφῶς μεμάζηκάς,
με φηστίνγ, Σύγραμβρέ τε μηδεσοφίας τε μέλει
Παιδίσκης ἰερῶν πιστῆς ἔστι, Διὰ τὸ
Τάυτην Σα πτυχήν συνεχῶς, τοῖς δείγμασι κοινοῖς
Διλασσας μὲν ἐλευθερίως καὶ αξιεπαινως.

Οὐαὶ τὸν εἰ τοῦ Συγχαίρω Σοι ἀκεράτως!
Αὐτοχθονίως μην, ἀκερβόλως δὲ οὐαὶ ἀσμένως

SIMON DANIENIUS.

VIRO-JUVENI

Peregrinio & præstantissimo

Dn. JOACHIMO FESTINGI

Sacræ Philologiarum Studioſo ut induſtria maximè, ita felici, & ob id commendatissimo, Amico meo & auditori æstumatissimo,

Unera promeruit nostri gratissima FE-
STING

Virtus, quam celebat Docto-rum laudio
bus ordo

Amplis, dum pergit doctrinæ semina
clare

Spargere, eeu viram festivis moribus ornat
Undique. Quis igitur meritum decorabimus aptè
Donū? Namque illud non aequaliter frusta caduca.
Nec levibus ditis solvenda industria tanta.
Accipe, sincerè tenuis quæ ferre lapidex
Jam valet, & dextrâ promet munuscula mente:
Quicquid alit noster florum nitidissimus borras,
Vel nivei rubrig, simul, viridiq, coloris,
Tum qui purpureo depingunt mille figuræ
Schemata, quig, bominū meneesq, oculosq, resolvunt;
Exornent scutum, quo tempora cinget Apollo
Sedala Festingi. Jungantur fervida donis
Vota: Tuos maneant mitissima fata labores,
Omina, quæ admittant venienti temporis alma!

Hanc reliqui affectus tesseram
DAVID. LUND.

Ad

**Peregrinum & Politissimum
Juvenem.**

Dn. JOACHIMUM BARTHOLDI
SESTIGNI

Amicum sibi in paucis charum

Dissertationis hujus elegantissimæ Au-
thorem industrium,

GRATULATIO TUMULTUARIA.

 Nter reliquias seculi, in quo dies unus matrem, alter Novercam ge-
rit, nihil tam certum, quam mor-
tis illud incertum, ad quod nati,
& maturi omnes, ex quo die nati, imò an-
tequam in dies nati; etiam id certissimum
inter mortales immortale quid virtutem pa-
rare. Adeò queritari vanum, cur adeò præ-
ter vota sint hodierna fata? Non in aulâ, qua-
sit Augusta, sed & angustâ caulâ adsunt Cur-
culiones, famæ prædunculi,

Qui gaudent, si quid alteri evenit mali,

Qui moerent, si quid alteri evenit boni.

Alias factio fratrum illorum tota comœdo
Tragica est:

- - - - - *rides, majore cachinno*

Concutitur; flet, silacrymas conspexit amici,
Qui imperavit sibi omnia assentari. Et quod

non

non diffiteor, Eum ejusque complices & con-
vicanos odisse me ajo, qui

Ore aliud, clausumque aliud sub pectore con-
dunt.

Non leonum feritas inter se dimicat, non
morsus serpentum, non monstra marina,
soli homini ex homine pernicies maxima,
& solus homo alter alteri Dæmon : ad quos
D. Paulus adhuc hodiè detournans auditur : si de
ἀληγάς δάκνετε ιηχο καθεοδιέτε, θλεωτε μη ὑπὸ^{τί}
ἀληγῶν ἀναλωθῆτε. Quid multis? In discur-
su hoc elegantissimo quisquis videt ἀναθεμα
μαργαρίτα. Depigebit olim facti aut vitæ: Nam
ut conviciari & inquietare alienum à mente
humana, ita blandiri, vel insultare nec est co-
rum, quos melior fama & post huma ætas ma-
net. Ueraque laudibus Tuis, pereximie Dn.
JOACHIME Festing sacrificabit ac litabit: in
scenam Te vocavit, personam cum laude sum-
mâ egisti, ac agis, solem tulisti, umbram ne-
glexisti; quia uritat in Te Lux divinior, quam
nutricatur virtus, quæ Tecū coaluit; undē dum

Artibus ingenii pectus lingvamque loquela

Pluribus insigni non sine laude beas:

Nec meius Sophie durâ pugnare palastrâ,

Scripsa probans promis dexteritate Tuâ;

Quis non conjiciat, quid sit JOACHIME futurus;

Qui juvenis poteris equis parare viros.

Mei

Mei certè gaudii portio erit permagna, à
Te semper amari, quem usque vixero, re-
damabo, certissimus pro virtutibus tuis no-
men JOACHIMI Festings futurum peren-
ne. DEus piissimis honestissimisque tuis
conatibus, adeoque Tibi ipsi porrò bene-
dicat, ita, ut ex sententiâ confecto studio-
rum itinere, uberrimos latissimosque labo-
rum fructus Tu cum tuis diu ac semper
percipiatis! Ita ex animo vovet, & inter
occupationes permultas deproperat

Aboæ die 1. Junij
Anno MDCLXXXVIII.

Tibi ad officia & studia pa-
ratiſſimus

GABRIEL A. WALLENIUS
Reg. Acad. Ab. Bibliothecarius
& Arcis Pastor.

Vnde illi faciunt, qui invicta
in Regem suum fide, hosti-
les pro viribus avertunt
incursiones, inque id uni-
cè incumbunt, ut Dominis sui gloriam a-
daugeant, subditorumque ejus, concivium
suorum tranquillitatem stabiliant; procul
dubio præstisso videtur Gentium Do-
ctor, dum summo zelo statim post con-
versionem suam, hæreticorum insignes
errores, avertere ac explodere conatus es,
& ut Ecclesia Christi, qua doctrinæ puri-
tatem & cultus Divini integratatem, sar-
ta, recta conservaretur, omni curâ provi-
dit, auditoribus suis Christi Regnum vel
ipse annunciavit, vel per discipulos suos
annunciari curavit. Argumentum piis-
simi natus & industriæ summæ illa sunt e-
videntissimum, quæ in epistolæ suæ prio-
ris ad Corinthios cap. 16. v.22. inculcavit.
Si quis non amat Dominum Jesum Chri-
stum, esto anathema maranætha, De qui-
bus postremis duobus dicti hujus verbis ab

Apostolo prolati, non abs re videtur, si quædam in medium adducamus, quæ nos in cognitionem jucundæ alicujus antiquitatis, in gente Judaica olim quæ viguit, ducentre queant, atque eruditorum auctorum dogmata ac sententias circa eadem, pro modulo ingenii nostri conqueriramus ac expendamus.

Conatibus faveat summus Jehova!

§. 2.

Cum intelligentia verborum accuratæ cujusvis rei cognitioni non parum lucis adferat, & sit secundum effatum Socratis, eruditionis principium, hic omnium primò natales vocum Anathema & Maranatha spectabimus. Harum priorem quod attinet, est ea origine græca & quidem composita à particula ἀνα seorsim & verbo πημόνο, cuius deductionis vi, aliorum hominum consortio, anathematis fulmine percussus, excludebatur.

§. 3.

Hieronymus quidem monet, hanc vocem ratione originis, propriam esse Ebræis, eosque eam pro extrema execratione

A.

tione aut detestatione habere. Ut autem nostram adjiciamus symbolam, ipsa vocis Etymologia commoti, pronunciandum existimamus, eam à græca origine quam commodissimè posse deduci, utpote in qua lingua hæc ipsa vox satis est usitata, ceu absque difficultate vel ex ipsis elementis, integrum est colligere, & Lexicographi cum aliis hujus idiomatis Auctoribus abundè testantur.

§. 4.

Volunt etiam nonnulli nihil descrimini esse inter ἀράγμα & ἀράτημα: ast quamvis notatio sit eadem, distinctionem tamen probat utriusque nominis significatio diversa. Prius enim indicat donarium Diis dicatum, quod parietibus & columnis templi appenditur, Plato Polit. ἀράγματα τοῖς Θεοῖς ἀράτημαται. Araγματα quoque ornamenta urbis, ut sunt templæ, basilicæ, porticus, tandemque quælibet ornamenta designant. Hinc ἀράγμα datos ornamenta convivii. Posterius vero rem execrandam, detestandam, & iræ Dei ac pœnis addictam significat, accipiturque in Veteri Testamento plerumque in malam

partem. Ita Paulus cupit anathema esse profratribus, Rom. 9: v 3. Id est res damnata & perdita. Quomodo etiam Gal. 1: v. 8. Angelum, qui aliud, quam ipse Ecclesiæ tradiderit, iētu hoc ferit Apostolus.

§. 5.

Ex vocabulo anathema descendit verbum ἀναθεματίζειν anathematizare, id est diris seu execrationibus devovere Matth. 26: 74. Act. 23: v. 12. 14: 21. Et anathema dicere Jesum est eum odiisse, execrari, maledictis prosequi, 1. Cor. 12: v. 3. Quod faciebant execrandi Ophiani, de quibus Origenis Lib. 6:^{eo} contra Cels. Nullus eorum in concilium prodit, nisi execrations & maledicta in Jesum prius congefferit. Hujus quoque horrendi facinoris rei sunt Judæi, de quibus Justinus Dialog. Ac propterea tam graviter puniuntur quemadmodum observat Origenes hom. 17: in Num. Vbi ostendit in Judæis impletri quod habetur Num. 24: 9. Maledictus erit, qui maledicit ipsi, inquiens: Quid enim aliud potest evenire iis, qui maledicunt sapientiæ, qui maledicunt veritati, nisi

nisi ut ab iis omnibus bonis, extores & exules jaceant, hæc enim omnia Christus est, & qui maledicit Christo, tanquam iis omnibus bonis maledicens, perpetuâ maledictione damnatus est. Etiam persecutores minis & suppliciis impellebant Christianos dicere J̄esum anathema, ut habetur in historia Polycarpi apud Eusebium, histor: Eccles: lib. 4: cap. 14. Λοιδορίου καὶ βλασφημίου τὸν Χειρόν. Id est conviciis afficere & blasphemare Christum. Quod faciebat Apostolus ante conversionem suam, 1. Tim. 1: 13. Et tormentis cogere faciebat Christianos, Act. 26: II. Consulatur de his Ravanellus.

§. 6.

Alteram vocem quod attinet, non una est circa eam doctorum sententia. Nonnulli eam Ebraismo adserere contantur, & ortā perhibent ex *mohboram*, quod esset participium Hophal ab *behberim* Anathematizavit, perditioni devovit, literarū radicis inusitatæ *bberem* maledictus, & *attba* tu, quasi Apostolus Christi osores respiciens, dixerit: tu sis maledictus. Alii ita exponunt *mohborā* maledictus *motha* ad mor-

ad mortem, quam sententiam fovere videtur beatæ memoriae Lutherus. Der sen Anathema Maharam Motha / & glossa interjecta explicat, verbannet zum Tode. Consentient versiones Danica & Svecica, nec non quædam Anglica, quam citat ex Seldeno Doctor Pheifferus.

§. 7.

Secundum alios ex Syriaca lingua restitui posse videtur hic radix. Ita enim textus Syriacus habet, *moran etho* Dominus noster venit. Atque ita esset *moran* in statu affixo cum pronomine primæ Personæ *an*, in statu absoluto *moro* & *morjo*, unde *moran* explicandum per Dominus noster, & *etho*, venit, hoc est certò certius veniet. Nam præteritum ponitur pro futuro, quo indicatur certitudo adventus Christi. Agnoscit Theodoreetus illam derivationem, cuius verba hæc sunt: *Maranatha* non est vox Hebræa, ut quidā putant, sed est vox Syriaca, speciem extremitati anathematis designans apud Hebræos, qui eā uti solebant in anathematizando, seu in pronuncianda excommunicationis sententia, à quibus translata est ad Ecclesi-

as Christianas, ac facta eis nota & familia-
ris ut amen, alleluja, hosanna. Etiam Am-
brosius vult eam potius esse Syram quam
Hebraicam, & sonare Dominus noster
venit. Theophylactus ad Ambrosii sen-
tentiam interpretatur, vultque videri leu-
jus jurandum, quo confirmet Domini
adventum. Eadem fermè est sententia
Doctoris Hieronymi in epistola quadam
ad Marcellam. Maranatha magis Sy-
rum est, quam Hebræum: tametsi ex
confinio utrarumque linguarum aliquid
Hebræum sonat, & interpretatur Domi-
nus noster venit, ceu hæc prolixius per-
sequitur in Bibliotheca sacra ad vocem
Maranatha, Ravanellus.

§ 8.

VARIÆ ETIAM VARIORUM AUCTORUM DE
Hujus vocis scriptione existunt senten-
tiæ, quidam censent non scribendum
esse maranatha sed maran-atha, ut sint
duæ dictiones. Quibusdam placet esse
tres dictiones *mare*, id est Dominus, *nun-*
finale, id est noster, & *atha*, id est venit,
hac enim anathematis specie peccator

pertinax, & *aviam* quasi in Domini ad judicium venientis potestatem, absq; ul-
lā spe venia puniendus traditur, ut allu-
sio fiat ad verba prophetiae Enoch: Jud.
v. 14. vel etiam sonat, in adventu Domi-
ni, ut fiat allusio ad locum Malach. 4: 6.
eoq; significetur Dominum in adventu
suo certo perditurum esse talem peccato-
rem. Alii non duas aut tres, sed uni-
cam dictionem eamq; Chaldaicam esse
volunt, scribi autem maranatha pro ma-
haram-atha, quod Chaldaicis idem est ac
Hebreis *bherem* id est anathema seu ex-
cratio.

§ 9.

Superest adhuc notatio vocis Marana-
tha, juxta quam dicitur vox esse com-
posita à *maran* & *atba* venit, advenit, ac-
cessit, quod etiam *athab* & *atbeb* effertur
pro more aliorum hujus classis verborum
maran autem à *mar* deducitur uti *Rab-*
ban a *Rabb* cum *nun*formativo, absq; in-
cremento per affixum. Illud majoris di-
gnitatis & excellentiæ nomen summi Do-
ctoris, qui præerat reliquis sapientibus;
hoc

hoc minoris, quorumlibet promiscuè Magistrorum. Fuerat vero integra vox nota & usitata in Ecclesia de extremo anathemate, eum sensum habens: quasi tales excommunicati non jam Ecclesiæ sanandi serventur; sed tanquam pertinaces hostes Christi extremo judicio puniendi tradantur.

§ 10.

Componendæ nunc sunt allatæ hactenus derivationes plures, ut videamus, quam tutò & rectè arripere conveniat. Prima, quæ radicationem refert ad literas *bherem* utut à sensu loci non sit aliena, satis tamen commoda ideo judicari nequit, quia longius à voce Maranatha recedit, eam enim textus originalis in codicibus græcis constanter retinet, & quia peregrina est, citra dubium eas etiam literas servat, quæ sibi propriæ sunt, quod non fit si ex *mohorām motba* descendit. Præterea etiam aliæ versiones hanc requirunt originem, cum *μαραθα* exprimunt. Expressè namq; Syrus dicit *moran etho*. Dominus noster venit, Arabs

quoq; afferente Pheiffero in suis antiquitatibus tradit illud Maranatha , Dominus modò venit. Addit consentientes Ætiopem & Armenum, quorum illius effert sensum: in adventu Domini; hujus: adventiente Domino. Nec abeunt secundum eundem, Coptitæ vertentes: Quoniam Dominus venit.

§. II.

Sequestramus eodem modo hic secundam notationem, quæ Syriacas has esse statuit voces, ob eam causam, quod Syriaca lingua strictè dicta, Salvatoris & Apostolorum ævo non fuerit in usu, uti non ineptè concluditur ex vocibus Chaldaeo, Syris passim in novo testamento occurrentibus, quarum explicatio ex dicta lingua haberi non potest; tum quod Maronitica versio alias vocales his consonis subjicit, non enim juxta illam Maranatha dicendum foret, sed Moranetho, uti hoc ab iis evidenter deprehenditur, qui oculis suis, quod dicimus lustrare volunt.

§ 12.

§ 12.

Tertia itaq; ultimo memorata hic videtur locum habere, quæ Chaldæo Syræ annumeraretur, quod ea tunc temporis obtinuerit. Ab excessu Prophetarum prævaluit Chaldaica inter Judæos, quæ deniq; post Alexandri Magni tempora in Chaldæo Syram degeneravit.

§ 13.

Habet Maranatha vocem, quæ ipsi ut ut non voce, re tamē videtur æquipollere sciammatba post tempora Salvatoris à Rabiniis inventam & usurpatam, ut censem Buxtorfius. Notatio ab Auctoriis diversa producitur. Quidam à schammeth schammatha deducunt, quod & significatio & elementa admittunt, quandoquidem expellere, excludere, segregare denotat. Alii vocis schammathæ compositionem fingunt, quasi denotaret Scbam motba ibi mors, quasi mortis reus haberetur, qui ita excommunicatus est. Sunt qui has voces schemama tehi desolatio erit, dicto verbo contineri volunt. Verum duæ poste-

postiores sententiæ, magis allusiones sunt quam veræ sententiæ. Non pauci vocabulum constructum asserunt à *schem* quod Dominum designat, ac Dei nomen est pro nomine tetragrammato usurpatum: & *athā*, ut expositio sequatur illa, Dominus venit, quæ deductio ideo censi posset aptissima, quod cum Maranatha conveniat, eoq; quasi confirmetur et si *ētūmōr* prius convenientius videatur.

§ 14.

Postquam notatio nominis Maranatha, & eorum, quæ ei sunt affinia, est exposita, pergendum recta via esset ad rei ipsius, quam vox involvit ulteriorem evolutionem. Sed cum aliī etiam excommunicationis dentur modi præter Maranatha, per *niddui* atq; *bberem*, consultum duco eorū etiam exhibere rationem, unde de ipsis nominibus omnium primo agere necesse est. Descendit itaq; *niddui* à radice Hebræa inusitata in Kal *nadba* quæ in Pihel significat procul amovit, ejecit, expulit, separavit, ipsum adeo nomen ortum, separatio. Radix vocabuli
bberem

bberem uti in antecedentibus assertum,
inuisitata in Kal. In Hiphil est *bebberim*
internecioni & Anathemati devovit &c.
Ipsum nomen variè accipitur, dum signat
excommunicationem & pro juramento
sumitur, unde dicitur *bberem* *baja schevua*
Cherem est juramentum, votum sub pœ-
na scilicet anathematis factum, quo sen-
su accipitur græcum *καταθεματιζειν* Matth.
26: 47. se devovere, omnia dira impreca-
ri, huc etiam quadrat illud dictum, quod
habetur Act. 23: 12, 14, 21. Collegerunt se
quidam ex Judæis & *καταθεματισαν* εαυτούς
anathematizarunt se ipsos dicentes: se
neq; manducaturos neq; bibituros prius-
quam occidissent Paulum. Syrus habet
abbrem *elaibun* anathemate se devove-
runt, paulo post in versu 14: hæc exstant
verba: *bbermo abbrem elan* anathemate
constrinximus nos, & hinc apparer quod
Hebræum *bberem* vocabulo anathematis
in Novo Testamento respondeat, Plures
significatus pete ex Lexico Buxtorfii He-
bræo, sed qui ad nostrum institutum non
quadrant. Nomina idem significantia in
latinis sunt, exclusio à cœtu sacro, ejectio
ex Sy-

ex Synagoga cum diris & maledictionibus ex Deut. 28. cap. & aliunde excerptis.

§ 15.

ATq; hæc hactenus de nominibus adferenda erant, ex quibus etiam constare potest, plures species esse excommunicationum quas nunc porro definimus certo numero, nempe tres statuimus, juxta recensita hactenus nomina & quidem gradibus differentes, prima nominabatur *niddui* altera *hberem* tertia *schammatba*. Et quandoquidem ratio instituti nostri requirit, ut de his omnibus sigillatim agamus. Nunc primo loco, ordine uti spero non inconvenienti de *niddui* est differendum, ut pro excommunicatione simplici nec adeo vehementi, quamquam in vocum expositione ejus ultimo loco facta sit mentio, quod ideo factum, quia ejus vocabuli, quod occasionem præbuerat huic disquisitioni, primum meminisse e re videbatur. Consideramus ergo in *niddui* nomen, causas ob quas sit instituta, quarum personarum ministerio, necessitate ita exigente, alicui annun-

annunciabatur, quænam conditio hac ratione punitorum, quamdiu hæc pœna duraverit, quo modo culpam comittentibus indicabatur?

§ 16.

Niddui levissima excommunicationis pœna, definiente leusdenio in Philologo Hebræo mixto, erat solummodo amolitio vel amandatio, quando sacerdotes aliquem immundum & detestatum amoliebantur ab aliorum societate,

§ 17.

CAUSÆ ob quas quis prima hac excommunicatione punitur, in lex. Talm. Johannis Buxtorfii pag. 1303. recensentur viginti quatvor. 1. Si quis contemnat sapientem (Magistrum, Rabinum, Doctorem legis) etiam defunctem. 2. Spernens legatum, ministriū, vel nuncium domus judicii. 3. Vocans proximum suum servum. 4. Is ad quem misit Judex & determinavit ipsi tempus comparitionis & non comparet. 5. Qui spernit verba scribarum Rabinorum, multo magis legis
Mosaicæ

Mosaicæ. 6. Is qui noxium aliquid in
sua potestate habet, & non removet illud,
veluti canem rabiosum vel mordacem,
aut scalam fragilem & similia 7. Is qui
non recipit in se latum judicium, id est,
qui latæ sententiæ Judicis non paret, 8.
Vendens agrum suum Christiano aut gen-
tili cuivis. 9. Qui testimonium perhibet
contra Israëlitam in Judiciis Christiano-
rum. 10. Sacerdos mactator (ex gene-
re Sacerdotali) non separans dona ma-
ctationis, aut dans Sacerdoti alii. 11. Qui
profanat diem feriatum secundum in-
captivitate, etiamsi ex consuetudine illud
sit. 12. Qui facit opera vespera paschatis
post meridiem. 13. Commemorans no-
men Dei frustra, aut per juramentum
vanum. 14. Adducens alios ad profana-
tionem nominis Divini. 15. Adducens
alios ad esum rerum sacrarum extra tem-
plum sanctum. 16. Supputans annos &
figens menses extra terram Israëlis, id est
Calendaria scribens. 17. Labi faciens cœ-
cum. 18. Retardans alios à faciendo le-
gis opere. 19. Mactationem faciens pro-
phanam suâ culpâ. 20. Mactator non o-

stendens cultrum (mactationis) coram
sapiente, ut scilicet constet eum legitimū
mum esse & non vitiosum. 21. Diffici-
lē se præbens ad sciendum vel discendum.
22. Qui repudiavit uxorem suam & postea
instituit cum ea commercia emptionis
& venditionis, quibus adducitur ad rem
carnalem cum ea habendam. 23. Sapi-
ens malæ famæ & existimationis. 24. Ex-
communicans eum, qui non est meritus
excommunicationem.

S. 18.

Patent ex his causæ 73 niddūi, quas er-
jam Seldenus lib. 4. cap. 8. colligit ex
Maimonide, quibus visis notandum,
quod personæ, quārum auctoritate ex-
communicatio hæc exercebatur non fu-
erint politicæ sed Ecclesiasticæ, quod ex di-
ctis scripturæ tam Veteris, quam Novi
Testamenti non obscurè definiri potest,
utpote ex Deut. 17: v. 12: Vir ille qui com-
miserit superbè, ut auscultet sacerdoti
constanter ministranti ibi Jehovæ Deo
tuo, utiqvè morietur vir ille & tolles
malum illud è Israele. Ita dicuntur

constituti Levitæ & sacerdotes ad iudicia
Jehovæ: asseritur condemnatio facta à
sacerdotibus Prophetis; convenisse sum-
mos consilii capiendi causa sacerdotes,
sed huic sententiæ obstare videtur, qvod
Doctor Pheifferus in antiquitatibus suis
affirmat pro ratione causæ à privatis e-
tiam privato indici potuisse *niddui*, quas
personas potuit contingere aliquando nō
esse Ecclesiasticas. Verum dilui illud hac
ratione commode existimo, si attenda-
tur pœnarum irrogationem ad publicam
spectare auctoritatem. Itaque cum ri-
tè hæc pœna alicui infligenda erat, illud
non nisi à publicis personis fieri potuit;
quæ aliæ non erant, quam Ecclesiasticæ,
uti modo non absque ratione assertum
est. Si quando igitur inter privatos u-
surpabatur, factum illud existimandum ad
imitationem, vel per abusum.

§ 19.

Cum illo, qui prima excommunicatio-
nis specie puniebatur, ita erat com-
paratum, ut non liceret ipsi se tondere
aut lavare instar lugentis tempore excom-
municationis, nec admitteretur in conces-
sum

sum ordinarium decem personarum, id est, si adessent novem homines & decidimus adhuc desideraretur, ille decimum neutquam constitueret, nec doceret neque disceret cum aliis, nisi separatim, nemo sederet juxta eum, sive uxor, sive liberi, sive quicunque alii, ut vult Rheifferus & Leusdenius, ad quatuor ulnas. Si cui in hac excommunicatione mori contingeret, judices in feretrum ejus lapides misserunt, vel mitti curarunt, aut saxum grande tumulo imposuerunt, ut eo ipso facto indicarent mortuum lapidatione dignum fuisse, propterea quod poenitentiam non egerit, & a coetu insuper Ecclesiæ separatus fuerit. Vide Sedenum pag. 534. Lex Talm. Joh. Buxt. pag. 1305.

§ 20.

Non lugebant propter eum, neque funus deducebant. Exemplum quoddam de R. Eliesare, qui in excommunicatione mortuus fuit, habetur in libro Berachot. fol. 19. ubi dicitur excommunicatus moriens in excommunicatione sua, domus judicii lapidant feretrum e-

constituti Levitæ & sacerdotes ad iudicia
Jehovæ: asseritur condemnatio facta à
sacerdotibus Prophetis; convenisse sum-
mos consilii capiendi causa sacerdotes,
sed huic sententia obstare videtur, qvod
Doctor Pheifferus in antiquitatibus suis
affirmat pro ratione causæ à privatis e-
tiam privato indici potuisse *niddui*, quas
personas potuit contingere aliquando nō
esse Ecclesiasticas. Verum dilui illud hac
ratione commode existimo, si attenda-
tur pœnarum irrogationem ad publicam
spectare auctoritatem. Itaque cum ri-
tè hæc pœna alicui infligenda erat, illud
non nisi à publicis personis fieri potuit;
quæ aliæ non erant, quam Ecclesiasticæ,
uti modo non absque ratione assertum
est. Si quando igitur inter privatos u-
surpabatur, factum illud existimandum ad
imitationem, vel per abusum.

§ 19.

Cum illo, qui prima excommunicatio-
nis specie puniebatur, ita erat com-
paratum, ut non liceret ipsi se tondere
aut lavare instar lugentis tempore excom-
municationis, nec admitteretur in conces-
sum

sum ordinarium decem personarum, id est, si adessent novem homines & decidimus adhuc desideraretur, ille decimum neutquam constitueret, nec doceret neque disceret cum aliis, nisi separatim, nemo sederet juxta eum, sive uxor, sive liberi, sive quicunque alii, ut vult Pheifferus & Leusdenius, ad quatuor ulnas. Si cui in hac excommunicatione mori continget, judices in feretrum ejus lapides misserunt, vel mitti curarunt, aut saxum grande tumulo imposuerunt, ut eo ipso facto indicarent mortuum lapidatione dignum fuisse, propterea quod poenitentiam non egerit, & a coetu insuper Ecclesiæ separatus fuerit. Vide Sedenum pag. 534. Lex Talm. Joh. Buxt. pag. 1305.

§ 20.

NON iugebant proptereum, neque funus deducebant. Exemplum quoddam de R. Eliesare, qui in excommunicatione mortuus fuit, habetur in libro Berachot. fol. 19. ubi dicitur excommunicatus moriens in excommunicatione sua, domus judicii lapidant feretrum e-

ius. Quod alibi legitur: Excommunicatus, si moriatur, judices lapidant arcam ejus. Mæd: Katon. fol. 15: 1.

§. 21.

Licitum quoque olim fuit excommunicatis ingredi templum, aut Synagogas ait diverso modo, ut tales esse agnoscerentur, quod apparet ex libro Midoth: cap. 2. his verbis: *Quicunque ingrediebantur templum, per viam ad dextram ingrediebantur, & circumeuntes egrediebantur per viam ad sinistram, excepto eo, cui obvenerat casus aliquis, ut teneatur versus sinistram ingredi cui dicebant: Quare ingrederis ad sinistram? quia lugens sum. Respondebant qui inhabitat domum hanc consoletur te. Quia excommunicatus sum: respondebant: qui inhabitat hanc domum, indat animo tuo, ut obtemperes verbis socrorum tuorum quò restituant te. Hoc quoque paulo fusius legitur in capitulis Eliezaris cap. 17. Rex Salomon quando ædificavit domum sanctuarii fecit duas portas, unam pro sponsis, alteram pro lugentibus &*

; excom-

excommunicatis. Qui ingrediebantur per januam sponsorum ex eo cognoscebant omnes eum sponsum esse, dicebantque ipsi: qui inhabitat domum hanc consoletur te. Qui autem ingrediebatur non obvelatō ore, inde cognoscebant ipsum esse excommunicatum, dicebantque: qui inhabitat domum hanc, consoletur te indatque animo tuo, ut obtemperes sociis tuis vide Lex. Talm. Joh: Bux:

§. 22.

VIdendum insuper quot dies memoriam pœnam reus perferret? ejus rei mentionem facit Leusdenius, ut & Henricus Otto in Lexico suo Rabinico. Philologicō. Erat illa separatio ad quatvor cubitos durans triginta dies, quibus præterlapsis condonabatur culpa, si resipisceret, sin minus, duplicabatur ad sexaginta, aut triplicabatur ad nonaginta dies. Quod tamen rarius contigie, quia potius secundo gradu Anathematis multatus est, qui per niddū non potuit emolliri aut emendari. **Quin** etiam illud notandum, quod hac excommunicatione

ante decursum definitorum dierum vel statim post pronunciationem, secundum delicti habitum, potuerit aliquis liberari. Sed verbera durante spatio pœnæ, non nullis, qui ea mereri visi sunt, ferenda erant. Aliis multæ loco solvenda erat aliqua pecuniæ summa.

§. 23.

Modum tandem quod attinet excommunications *niddus*, fiebat illa *bhephana* in facie excommunicandi, coram, vel *lo bhephana* non *coram*, vel absenti significabatur, vel verbis per alium aliquem, vel per schedam à publico scriba quæ dicebatur *cbethabb schel niddus* vel *pbethahha schel niddus* Lex Talm. Joh. Buxt. pag. 1307.

§. 24.

Formula in solvendo hujusmodi excommunicato usitata si præsens fuit, hæc erat, *scharui lach nemabbul lach* absolutio tibi erit, res est tibi remissa, si absens, *Pholoni scharui lach umabbul lach* Absolutio est N. & res est ei remissa.

Hanc

Hanc disertis verbis pronunciaavit post facta excommunicantis demortui vel ali-us ignoti, fori princeps.

§. 25.

HÆc de prima excommunicationis specie *niddui* dicta sunt, requirit ordo, ut alterius speciei *bherem* dictæ con siderationem aggrediamur, anathema pri ori multo gravius, quippe excommuni catio erat adjunctas habens diras, ma ledictiones, execrations. Hoc fulmine ñi perstringebantur, qui nullum pœnitentia ï indicium ediderunt *niddui* affecti, in hoc lustrabimus formulam, sortem ex communicationi, & modum, quo perage batur.

§ 26.

PAtescet quam gravis sit secunda spe cies excommunicationis ex ejus for mula, unde illam exponere senio nobis non erit. Sublevat hic iterum nostram operam Buxtorf, in lex Talm. Ex sententia Domini Dominorum sit in anathe mate Ploni, filius Ploni, in utraque domo judicii, superiorum & inferorum in

anathemate etiam sanctorum excelsorum,
in anathemate Seraphim & Ophanim, in
anathemate denique totius Ecclesiæ, ma-
ximorum & minimorum, sint super eum
plagæ magnæ & fideles, morbi magni
& horribiles. Domus ejus sit habitacu-
lum draconum, caliginosum fiat sydus
ejus in nubibus, sit in indignationem i-
ram & excandiscentiam, cadaver ejus
objiciatur feris & serpentibus, lætentur
super ipsum hostes & adversarii, argen-
tum & aurum ejus detur aliis: & omnes
filii ejus ad ostium inimicorum ejus sint
expositi; super die ejus obstupescant po-
steri. Sit maledictus ex ore Addiriron
& Achtariel, ex ore Sandalphon & Ha-
draniel, ex ore Ansisiel & Patchiel, ex
ore Seraphiel & Sangasael & ex ore Micha-
el & Gabriel ex ore Raphael & Mescha-
retiel. Sit anathematizatus ex ore Zaf-
zavif & ex ore Hafhavif, qui est Deus
ille Magnus, & ex ore Septuagintanomi-
num Regis termaxini, & ex ore deniq;
Tzortak cancellarii magni. Absorbea-
tur sicut Korah & coetus ejus, cum ter-
rore & tremore egrediatur anima ejus:
increpatio Domini oceidat eum: stran-
gule-

guletur, ut Achitophel in consilio suo,
sicut lepra Gechasi sit lepra ipsius, neq; ul-
la sit resurrectio ruinæ ejus: in sepultu-
ra Israëlis non sit sepultura ejus. Alienis
detur uxor ipsius, & super eum prostran-
to se alii in morte ejus; In hoc anathema-
tate sit Ploni, filius Ploni, & hæc sit hæ-
reditas ejus. Super me & super totum
Israëlem expandat Deus pacem & bene-
dictionem suam. Amen.

§ 27.

Sed brévior hujus excommunicationis
formula à Pheiffero depingitur, quam
huc transcribere placet, *Phloni mohboram
vearur bbo ala sebevuabbo niddui.* devo-
tus & maledictus esto, in illo sit execra-
tio, in illo juramentum, in illo anathema.

§ 28.

Circa sortem eorum, qui secunda hac
excommunicationis specie puniti sunt,
hæc sequentia notatu videntur digna,
quod excommunicatus neque disceret
cum aliis, solus autem studeret, ne do-
ctrinæ suæ obliuisceretur nullum com-

mercium nulla consuetudo cum ipso esset
babenda, nec licebat edere cum tali, dunque
taxat ipsi licitum, quae ad victimum specta-
bant emere, quo procul dubio respexit-
se videtur Apostolus Paulus 1. Cor. 5: v. 11.
τῷ μιστῷ μηδὲ συνεθίσαι, quam ipsam admoni-
tionem, generalem facit ex occasio-
ne incestuosi cuiusdam, quem excommu-
nicare jubet propter inhonestam atque
turpem, quam egit vitam. Pœnâ vero eâ-
dem, qua excommunicati, affecti sunt
illi, qui cum devotis edere aut bibere
sustinuerunt, aut etiam propinquius illis
assidere, quam leges permisere.

§ 29.

Modus vero excommunicationis hu-
jus, quod spectat, fiebat illa non ex-
tra cœtum, sed in cœtu, & quidem de-
cem virorum, solvebatur autem a tribus
Haddejutob vulgaribus, etiam ab uno
gravi & probato viro *hammumebhe*.

§ 30.

Ita exigente proposito nobis ordine, ne-
cessè est, ut etiam tertiam atque ulti-
mam

mam excommunicationis speciem attin-
gamus, quod fieri paucissimis potest, cum
illa hic tantum tradenda sunt, quæ huic
speciei cum reliquis non sunt commu-
nia. Attendentes itaque ritus circa hanc
excommunicationem usu receptos, ani-
madvertisimus hanc factam, quandoq; ver-
bis expressis, quando excommunican-
dus erat præsens, quandoque scripto pu-
blicè affixo quando absens erat. Lex
Talm Joh. Buxtorf. pag. 2468. Prætere ea
solebant Judæi buccinas & cornua in Sy-
nagogis inflare, quando aliquem scham-
matizarunt, vel excommunicarunt aliás
ad majorem horrorem tum ipsis reis,
tum cœtui Ecclesiæ incutiendum. Vide-
atur lex. Talm. Joh. Buxtorf. Pœnam
hanc infligebant Judæi omnibus iis, qui
prioribus duabus excommunicationis spe-
ciebus *niddui* & *hberem* sese commovere
non patiebantur. Ast sapientem,
Principem vel Præsidem judicii, qui ne-
fandum quid commisit, nunquam publi-
cè excommunicabant, nisi deliquerit, ut
Jaroboam filius Nevat, & socii ejus. Si
alia commisisse reperiatur delicta, flagel-
lant eum privatim juxta dictum Hoseæ

Cap. 4: v. 5. Si corrueris interdiu & cor-
ruerit tecum Propheta noctu id est etiam-
si lapsus sit in peccatum aliquod, tēges
illud, quasi noctu quid tectum est. Om-
nium hoc erat gravissimum anathema
ex Buxtorfio à Leusdenio ita descriptum,
quod adjunctam habeat execrationem
qua homo coram Deo & coram homini-
bus sit execrabilis & exitio Divino de-
stinatus. Finem hujus inficti anathe-
matis exhibent illa, quæ idem auctor ha-
bet; per hanc speciem homo post om-
nia humana media totaliter & finaliter
soli Divino iudicio destinabatur, ut eo pe-
riret, nec amplius ad Ecclesiam rediret.
Qvibus verbis hæc sit indicta fonti ex-
communicatio, subdifficile est definire,
nisi quod illud verum esse conjicere non
sit præter rem, qvod prolixissima apud
Seldenum formula qvam Anathematis
Cherem esse dicit, *¶ Schā mata cum
L'empereur tribuenda sit, quo etiam in-
clinare videtur Pheifferus in his literis
versatissimus.*

§ 31.

TOllenda nunc illa difficultas, qnæ cir-
ca triplicem excommunicationem à
non-

nennullis Auctōribus moveri solet, de
numero, qui ab iis in dubium vocatur,
ac si tot non essent, putant enim non-
nulla, quæ hic distincta sunt, conjungi
debere secundum Auctoritatem eorum,
qui hoc argumentum inter Judeorum
Doctores tractarunt, unde etiam ex iis-
dem exempla hujus sententiæ petunt, ad
quæ provocant, ut fidem dictis faciant. Af-
firmat Seldenuscum Munstero *schamma-*
thā specie non differre, nec gradu dista-
re à reliquis, sed esse æquipollens *qā nīd-*
dūi. Nituntur hi & alii ipsorum asseclæ
loco quodam Thalmudico, ubi quem
schammatizarunt judices dicitur posse ab-
solvi, quod est indicium sermonem esse
de communi exclusione *nīddūi* ceu hoc
est judicium Buxtorfi. Sed diluitur hoc
facile, si attendatur adeo latam interdum
esse significationen hujus *schammathā*-
ut pro omnibus veniat excommunicatio-
nis speciebus, qvomodo in citato loco
pro *nīddūi* accipi debet. Secus vero tum
se res habet, quando strictè & propriè
accipitur ita enim aliis contradistinguitur
& gravissimum involvit excommunican-
di modum. Patet illud, quia scammata est
de-

devotio maxime gravis quā ob eam causā
sapientes non plectebantur: *Niddui* vero
non tantæ gravitatis, quam ferre non-
nunquam sapientes mos jubebat. Deinde
Schammata perpetuam dicit exclusio-
nem à qua nunquam datur liberatio. Sed
qui sub onere *niddui* & *bberem* gemebant
solvebantur hoc supplicio, serā interve-
niente pœnitentiā. Petantur loca in
hanc rem adducta à Clarissimo Pheiffe-
ro in Antiquitatibus suis.

§ 32.

Innotescit ex his, quæ de excommunicatiōnibus breviter delineata sunt, quid
sibi velit Maranatha in hoc Paulino dicto,
& quomodo, aut quo sensu efferendum
sit; videndum nunc clausulæ loco, an et-
iam alia aliqua loca in codice Biblico
ex his possint declarari. Imprimis qui-
dem non ineptè ad *niddui* quidam re-
ferunt illud αφοεισωτ Luc. 6: x. 22. ubi
localiter separare designat, quamvis etiam
hoc αφοειζεν de re insigni & grata alibi
dicatur uti Gal. 1. v. 15. Act. 13: v. 2, ubi se-
gregare aliquid eximiam infert vox ea-
dem

dem. Hujusmodi etiam excommunicationem apud Esdram 10, cap. v. 8. indig-
tari, eorum à cœtu separatione, qui con-
vocati noluerunt adesse, non absolum.
Exempla τὸν ἀβερέμ faciunt illa, quæ
Joh. 9. v. 22. Cap. 12: v. 42. c. 16. v. 2. conti-
nentur de exclusione quorundam εἰς Syna-
goga, quæ exprimitur ista voce ἀποστρά-
γωσ, ac si ejectum dicas extra Synago-
gam, congregationem ac Ecclesiam, ex-
terminatum solitâ hominum consuetu-
dine. Tertium excommunicationis ge-
nus tanquam paradigmate vivo illustrari
posse existimatur eo loco. qui petitur
ex Ep: 2. Tim. 4: v. 14. in quo mentio
fit de fabro ferrario Alessandro, Ista fue-
re, quæ hac vice designare placuit. Effe-
ctum est negotium ea ratione quam sug-
gerere potuit ingenii tenuitas. Boni cu-
jusvis est, honestos conatus, ut ut mi-
nus felices, juvare ac incendere censurâ
benignâ, excusatione, ac facili applausu.
Ita maturitatem immaturis procurabit &
tentamina prima egregiis adaugebit in-
crementis. Sed contrahimus nos vela
quia in portum deventum est, fundus, quæ
petit cuiq; adhæret, anchora nostra hic est.

SOLI DEO GLORIA.

Doctissime Domine Respondens ;
Frater Carissime salve

Ut domum rediens, te, ad dissertationem
quandā conscribendam, quā ad exieros ab-
scurus, progressus haud vulgares in stu-
diorū domi factos, monstrare, majorumq; ostē-
nare spem, tibi animus est, locare, intellexi, of-
ficii mei duxi, esse lineolas aliquas, ut fraternū
affectionis testes calci disputatio[n]is subjungere
sua, idq; tanto magis, cum uero mibi ejus
rei occasionem deferres, quaro mibi deesse
non posui, quanquam angustie temporis ex-
clusus, quin paucis vorum intra pectora clau-
sum solverem, calidie expostulans precibus, ut
Deus Optimus Maximus Te ab omni malo propi-
tius conservare dignetur, serumq; diem illam
faci, cui cibi cedendum est, esse velit; quo fru-
tus post exantatos labores ex studiis eius per-
cepitos in publicam conferre possis utilitatem,
unde Patria erit emolumentum, Parentibus
solatum, imo summum gaudium agnatis &
cognatis, omnibusq; aliis, qui non minus tibi
cuncta farta feliciaq; precanter quam

Dab. Aboæ die 7.

Junij 1688.

Tui Amantissimus
BARTHOLDUS FEGEJNG.